

Zeitschrift: Romanica Raetica
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 15 (2005)

Artikel: Phrasenstrukturen des Unterengadinischen
Autor: Kirstein, Boni
Kapitel: 9: Beispieltext
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-858961>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 23.02.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

9 BEISPIELTEXT

Üna visita allegraivla

I sarà (stat) ün bun mais cha nus (no) vain gnü ün di qua in stüva da redacziun la visita d'ün Germanais (Tudais-ch dalla Germania) chi stübgia rumantsch, da sar Boni Kirstein. Seis stüdis fa el in ün'università i'ls Stadis Units da l'America e pel mumaint es el in Europa e passainta qua sias vacanzas da semester. Seis giavüsch d'eira da pudair viver ün pèr eivnas in üna famiglia rumantscha per imprendere a cugnuscher nossa lingua, specialmaing seis tun, e per pudair as far ün purtret da las relaziuns in terra rumantscha. Sco diligiaint lectur dal Fögl Ladin chi riva eir in seis lö da stüdi in America nu'l (til) d'eiran nus (no) dal tuot incuntschaints, e perque (perquai) as resolvet el da pichar porta qua a Samedan per s'infuormar ingio chi füss forsa üna famiglia pronta da'l (til) dar ricover. Nus (no) vain notà varsaquantas adressas da lös pussibels e sar Kirstein es parti vers l'Engiadina bassa.

Plü (co) facil vessan nus (no) invlidà quista visita, scha davo duos o trais eivnas sar Kirstein nu füss ün di darcheu gnü da porta aint cun vista riantada e tuot cuntaint, ans ingrazchand (ingrazchond) per las adressas e raquintand (raquintond) dad ün bel trategn a Lavin pro sar Eduard Buchli e muglier chi s'hajan dats gronda (gronda) fadia cun el. Ch'el haja lavurà dūrant 4 (quatter) uras al di i'ls üerts da sar Eduard e's guadagnà quattras la pensiun e'l rest dal temp haja'l proseguità seis stüdis. El ans mettet a disposiziun ün cuort artichel cun sias prūmas impreschiuns da l' (dall') Engiadina cha nus (no) vulain portar in quist lö in traducziun libra:

Prüm contact cun l' (cull') Engiadina:

L'auto diminuischa las distanzas, uschè chi'd es sainza grandas (grondas) difficultats pussibel da rivar in damain d'ün di da la (dalla) Germania a travers la Svizra in Italia. Schi's tscherna per quist viadi il traget sur il Pass dal Flüela e dal Fuorn, s'esa tuot schmort da chattar fichà aint tanter ils territoris linguistics talian e tudais-ch üna vallada cun üna lingua cun clings tuot insolits. Quia chattain nus (no) il rumantsch cun bleras fuormas veglias chi sun in otras linguas da derivanza latina idas persas o chi han müdà lur sen. Per ün linguist es que (quai) fich interessant da pudair passantar in ün temp, ingio cha l'auto e l'aviun augmaintan la comunicaziun

internaziunala e promouvan a listess temp l'egualisaziun (nivellaziun) culturala e linguistica, ün lö cun tant'independenza linguistica e culturala, cun üna tala cretta da sai stess ed ün'enorma ricchezza linguistica. In tuot la val as fa palais l'influenza unifuormanta dal turissem, ma tanteraint as chatta amo la vita originala in möd co chi nu's pudess giavüschar meglder in l'ultim terzal dal 20avel (vainchavel) tschientiner.

Bonifazius Kirstein
(doctorand in romanistica)

Der obige Fögl Ladin-Text, der übrigens bereits auf S. 267 meiner 74er Cornell University Dissertation *Vallader Syntax – Phrase Structure* (ebda. in der *Olin Library* ausleihbar) als Anhang stand, wurde im Jahr 1972 in der lokalen oe. Redaktion von einem dortigen Mitglied weitestgehend auf Ue. verfasst. (Die ue. Nachkorrekturen in runden Klammern () stammen von mir – B.K.) Ein Redaktionsmitglied des Fögl Ladin wollte mir bei der Kontaktaufnahme mit Unterengadinern behilflich sein und schrieb dazu einige ue. Adressen auf. Dem betreffenden Herren dankte ich später vom ue. Lavin aus mit einem Kurzbericht über meine ersten Engadiner Kontakte, der für die ue. Ausgabe des Fögl Ladin von der Redaktion übersetzt wurde und Mitte August 1972 erschien.

[ynə v'izitə v'legr'aivlə

i sər'a (ʃtat) yn bun mais tʃa nus (no) vain n'y yn d'i kua in ʃt'yvə də redɛktsjʊn lə v'izitə dyn dʒermən'aɪs tʃi ʃt'ydʒə rum'antʃ də sər b'oni k'irstain _ ses ʃt'ydis fael in yn univɜrsitə ils ʃ'tadɪs unɪts dɛl ɛm'ɛrikə e pɛl mum'aint ez el in ɔr'opə e pas'aintə kua: s'ies vək'ansɛs də sem'ɛʃtər _ ses dʒav'yʃ d'eɪrə də pud'air v'ivər yn pɛɪr ɛɪfnɛs in ynə fɛm'iʌlə rum'antʃə pɛr ɪmpr'ɛndər a kup'ʊʃər n'ɔsɛ l'ingvɛ ʃpɛtsj'almaɪntʃ ses tun e pɛr pud'air ez far yn pɔrt'rɛt d'ales rɛlɛtsj'ʊns in t'ɛrə rum'antʃə _ ʃko dɪlɪdʒ'aint lɛkt'ur dal fəʌ lɛd'in tʃi r'ivə ɛɪr in ses lə da ʃt'ydi in ɛm'ɛrikə nu l (til) d'eɪrən, no dal tuɔt ɪnkuntʃ'aints e pɛr kɛ (pɛrk'ʊaɪ) əs rɛsɔlv'ɛt el da pɪtʃər p'ɔrtə kua: a sam'ɛɪdən pɛr z ɪnfuɔrm'ər ɪndʒ'o tʃi fɪs f'ɔrsɛ ynə fɛm'iʌlə pr'ɔntə da l (til) dar rɪk'ovər _ nus vain notə vɜrsɛk'ʊɛntɛs ɛdr'ɛsɛs da lɔs pusɪbɛls e sər k'irstain es pɛrtɪ vɜrs l ɛndʒəd'ɪnə b'asɛ

ply kɔ f'atsɪl v'ɛsɛn nuz ɪmvlɪdə k'ʊɪʃtə v'izitə ʃa dəvɔ duɔz o traɪz ɛɪfnɛs sər k'irstain nu fɪs yn di dɛrtʃɛɪ (dɛrtʃɛʊ) nɪ də p'ɔrtə aɪnt kʊn v'ɪʃtə rɪant'adɛ e tuɔt kʊnt'aint ɔns ɪngratstʃɔnd pɛr lɛs ɛdr'ɛ sɛs e rɛkʊɪntʃɔnd dɛd yn bɛl trɛtɛn a lɛv'ɪn prɔ sər ɛd'ʊɛrt b'ʊxli e muʌɛr tʃi z 'aɪən dats gr'ɔndɛ fɛd'ɪə kʊn el _ tʃɛ el 'aɪə lɛv'ʊ'ra dɪrɔnt k'ʊatər 'ʊrɛs ɛl di ils 'jɛrts ('yɔrts) də sər ɛd'ʊɛrt e z gʊadɛ'na kʊatras lə pɛnzj'ʊn (pɛnsj'ʊn) e l rɛʃt dɛl tɛmp 'aɪə l prɔsɛgʊɪtə ses ʃt'ydis _ el əns mɛtɛt a dɪspozɪtsj'ʊn yn kʊɔrt ɛrtɪtʃəl kʊn s'ias pr'y mɛs ɪmprɛʃj'ʊns dal ɛndʒəd'ɪnə tʃa nus vu'lɔɪn pɔrt'ər in kʊɪʃt lə in tradʊktsj'ʊn lɪbrɛ

'prɪm kɔn'takt kʊn l (kʊl) ɛndʒəd'ɪnə

l 'autɔ dɪmɪnuʃɛʃə lɛs dɪʃt'ɔntsɛs ʊʃɛ tʃi d ɛs s'aintsɛ gr'ɔndɛs dɪf kʊltʌts pusɪbɛl də rɪv'ər in dɛm'ɔɪn d yn di dalɛ dʒɛr'maɪnə a trɛv'ɛrs lə ʒv'ɪtsrɛ in ɪt'aɪʌlə _ ʃi stʃ'ɛrnɛ pɛr kʊɪʃt vɪ'aɪdɪ ɪl trɛdʒ'ɛt sur ɪl pas dɛl 'flyələ e dɛl 'fuɔrn z'ɛzɛ tuɔt ʃmɔrt də tʃɛt'ər fɪtʃ'a aɪnt tɛntərɪls tɛrɪt'ɔrɪs lɪŋɡʊ'ɪʃtɪks tɛlj'an i tud'aɪʃtʃə ynə vɛ'ladɛ kʊn klɪntʃs tuɔt ɪns'olɪts _ kʊɪə tʃɛt'ain nuz (no) ɪl rum'antʃ kʊn blɛrɛs fuɔrmɛs v'ɛʌs tʃi sʊn in 'ɔtrɛs 'lɪŋɡʊɛs də dɛrɪv'ɔntsɛ lɛt'ɪnə 'ɪdɛs 'pɛrsɛs o tʃi ɔn mɪd'a lʊr sɛn _pɛr yn lɪŋɡʊ'ɪʃt ɛɪs kʊaɪ fɪtʃ ɪntɛrɛs'ɔnt də pud'air pɛsɛnt'ər in yn tɛmp ɪndʒ'o tʃa l 'autɔ e l avj'ʊn ɔɡm'ɔɪntɛn la kɔmʊnɪkɛtsj'ʊn i prɔm'ʊvɛn a lɪʃtɛs tɛmp l ɛɡʊalɪzatsj'ʊn (nɪvɛlɛtsj'ʊn) kʊltʊ'rɔlə e lɪŋɡʊ'ɪʃtɪkə yn lə kʊn tɔnt ɪndɛpɛnd'ɛntsɛ lɪŋɡʊ'ɪʃtɪkə e kʊltʊ'rɔlə kʊn 'yna 'talɛ 'krɛtə də sɔɪ 'ʃtɛs ɛd yn ɛn'ɔrmɛ rɪtʃɛtɛsɛ lɪŋɡʊ'ɪʃtɪkə _ in tuɔt lə 'vɔl ɛs fa pɛ'lɔɪs l ɪmflʊ'ɛnsɛ unɪfuɔrm'ɔntɛ dɛl tʊrɪsɛm mɔ tɛntər'aint ɔs tʃ'atɛ ɛm'o lə v'ɪtɛ ɔrɪdʒɪn'ɔlə in mɔtko tʃi nu s pud'ɛs dʒavɪʒ'ər m'ɛʌdər in l 'ʊltɪm tɛrts'al dɛl vaɪntʃ'ɔvɛl tʃjɛntɪ'nɛɪr]

